

VILÁGSZEMLE

Az első *Chautemps*-kormány bukását Európaszerte nagy örömmel fogadták a fasiszta körök, és sajtójuk már előre beharangozta a népfront bomlását, melyet — szerintük — természetsszerűleg reakciós jobboldal. kormánynak kell követnie. A francia kormánybukás egyrészt külföldi, másrészt az országban működő földalatti erők nyomásának következményei. Az uralkodó angol konzervatív körök már hónapok óta azon fáradoztak, hogy meggyőzzék a francia kormányt, miszerint a kommunistákat a kormánytöbbségből el kell távolítani. A konzervatívoknak semmiképen sem tetszett az állandó éles baloldali kritika és a sürgető figyelmeztetés, hogy a francia kormány a béke megvédése érdekében vállalja nemzetközi kötelezettségeinek minél hathatósabban tegyen eleget. Az angol nyomást fokozta a frank ellen indított támadás, melynek célja az volt, hogy a kormányt a pénzügyi helyzet megingatásával a bukás szélére sodorja. A pénzügyi manőver Londonból indult ki. A tervet Sir John Simon, Sir Robert Vansittart és Eden külügyminiszter már előzőleg, rivieriai tartózkodásuk idején megbeszélték a francia fináncióke bizalmasával, Flandin volt miniszterelnökkel.

A népfront megbontásáért megindított kampány megrekedt. És ez az öntudatos francia tömegeknek köszönhető. Erélyes magatartásukkal még az ingadozó radikálisokat is rákényszerítették, hogy továbbra is kitartsanak a Népfront mellett. Belpolitikailag tehát a nép győzött ugyan, de *Chautemps-Daladier* szocialistamentes kormánya még erősebben jogja folytatni Delbos vezetésű külpolitikáját, azaz az angol külpolitikát.

A Népszövetség századik ülésén ez világosan megmutatkozott. Delbos és Eden nagy beszédben fejtették ki a Népszövetséghez való ragaszkodásukat és a béke érdekében szükséges intézkedéseket, amelyek azonban — mint eddig — most sem jelentenek lényegesebb külpolitikai változásokat.

A genfi tárgyalásokban nagy szerepet játszott az alapokmány reformjának kérdése, valamint a románai zsidóság helyzetének megvitatása. A kérdésekben szokáshoz híven, most sem hoztak döntést. Kína ügyében elégségesnek tartották, hogy felmelegítsék azokat a langyos ígéretek és fogadalmakat, amelyeket az előző népszövetségi tanácsülésen tettek.

Alig hangzottak el a Népszövetség ülészakán tett hangzatos fogadalmak a politikai helyzet tisztázására és kiegyensúlyozására, amikor Németország újabb meglepetés elé állította Európát. Még néhány órával azelőtt, hogy Náci-Németországban megtörténtek a február 4-iki döntések, London és Páris vezető köreiből az az általános vélemény alakult ki, hogy a Németországgal való tárgyalás nemcsak kívánatos, hanem könnyen keresztül is vihető.

„... A társadalom elnyomott része lehetőleg tisztában legyen a céljaival és akkor tisztában lesz a célokhoz vezető úttal is és az ehhez szükséges lelkesedés sem fog hiányozni. S ekkor ügye a történelmié lett előjogokkal bíró osztályoknak épp legjobb és legfrissebb intellektuális erőire is legyőzhetetlen vonzóerőt fog gyakorolni.”

Kropotkin herceg Emlékirataiból.

Eden és Delbos kijelentéseikben már sejtetni engedték, hogy a nemzeti szocialistákkal Európa általános és sürgető kérdései tekintetében közös tárgyalási alapot találhatnak. A Harmadik Birodalommal való tárgyalás, nézetük szerint, bármi is legyen a tartalma, legalább azzal az előnnyel járna, hogy az erőszakos tettek időpontját kitolná. A francia és angol külügyminisztériumokban semmit sem sejtettek a február 4.-én bekövetkező intézkedésekről, bár Páris és London többé-kevésbé figyelemmel kísérték a magas katonai és gazdasági körök és a nemzetiszocialista párt közti válság fordulatait.

A Hitler és tábornokai, valamint egyes gazdasági tényezők közötti ellentét erőszakos elsímitásával Németország minden vonalon a háborús előkészületek útjára lépett. A Harmadik Birodalom katonai, gazdasági és politikai apparátusát száz százalékosan „nemzetivé” tették, ami azt jelenti, hogy Németország minden téren felkészült a háborúra.

Az ellentétek, amelyek a február 4-iki eseményeket kirobbantották, úgy politikai, mint gazdasági jellegűek. A túlzott autarchikus törekvések, a kizárólag haditermelésre gleichschaltolt gazdaság, politikai téren, a kilátástalan kalandokba való bocsájtkozás és különösen a teljes kudarccal fenyegető spanyol vállalkozás, a Herrenklub urait arra birták, hogy némiképen mérsékeljék Hitler heves tevékenységét. Ez a mérséklő irányzat a legutóbbi események összehalmozódása következtében éles ellentétbe kényszerült a Führerrel szemben. A tábornoki kar von Fritsch generálissal az élén a nemzeti szocializmus jubileumának előestéjén erélyes követeléseket nyújtott be a Vezérnek.

Ezután rohamosan fejlődnek tovább az események. Blomberg, Fritsch s a régi generálisok java felmentést kapnak, von Neurath bárót, az eddigi külügyminisztert Ribentroppal helyettesítik, Hitler pedig magára „vállalja” a legfőbb hadúri pozíciót.

A tábornokok konok ellenállása a nemzetiszocialista párttal szemben leleplezi azt a mélyen begyökerezett válságot, melyben Németország gazdasága szenved, azt a válságot, amely több más következménye mellett a négyéves terv megvalósítását is megnehezíti. Csakhogy éppen ez a válság arra sarkalhatja a náci diktatúrát, hogy külföldi kalandban keressen megoldást.

A nemzetközi kihatás tekintetében, mindenesetre szem előtt kell tartani azt, hogy a jelenlegi fordulat áldozatainak többsége kifogásolta a tengely-politikát. Az volt a nézetük, hogy Németország tengelytársai (Olaszország és Japán) nem képesek Németországnak nyersanyagokat szállítani, holott Németországnak erre van a legnagyobb szüksége. Ebből következően a nácipárt győzelme azoknak felülkerekedését jelenti, akik a tábornoki karral szemben a tengely-politikát akarják folytatni és mindinkább kifejleszteni.

Az új események nemzetközi kihatása valószínűleg a spanyol csatamezőkön lesz először érezhető. Az eltávolított generálisok éppen a spanyol kérdésben kerültek szembe Hitlerrel, amennyiben kilátás-

talannak találták Franco vállalkozását és főlöszleges erőpocsékolásnak minősítették Németország mindenáron való beavatkozását, illetve támogatását. Jellemző Mussolini örömteljes távirata Hitlerhez február 4. után. Úgy látszik, hogy a spanyol köztársaság ellen tervezett újabb olasz offenzíva számíthat a Harmadik Birodalom támogatására.

És ezen a téren ugyanúgy, mint mindenütt másutt Franciaország és Anglia magatartása óriási letöszéget nyújt a támadónak. Párizsban és Londonban erősen felfújták azokat a szigorú szavakat, amelyekkel Eden és Chautemps elítélték a földközi-tengeri kalózkodást és a nyílt városok bombázását. Ezek a lépések azonban továbbra is érintetlenül hagyják a beavatkozás kérdését. Ha Eden látszólag erélyes hangot használ is, úgy az nem történik azért, hogy a tényleges vétkesekkel forduljon szembe, hanem a salamancai bábukat ijesztgesse. Amíg Franciaország és Nagybritannia hivatalosan megmaradnak amellet, hogy a kalózkok „ismeretlenek“, amíg nem akarják elismerni, hogy Franco csupán Mussolini zsoldosa, amíg csak a figurákhoz fordulnak ahelyett, hogy az irányítókat vonják felelősségre, addig minden lépésük kudarcot fog vallani. Mégha a kalózkodásoknak és légitámadásokak vége is szakad, semmi sem menti meg Spanyolországot attól az offenzívától, melyre Hitler és Mussolini újabban készülnek. A tengely-társak a kalózkodásokról és a bombázásokról való tárgyalásokat tolják előtérbe, mert ezzel az u. n. önkéntesek visszavonásáról való vitát elaltatják. Mihelyt a szó ismét az intervencióra kerülne, a kalózkodás még élesebb formájában újulna ki. Ha pedig a nyoni egyezmény alapján folytatott tárgyalások megindulnak, az intervenció újból szóhoz juthat és Németország, valamint Olaszország a kalózkodás megszüntetésének szükségességéről hangoztatott dörgegelmek között nyugodtan szállíthatják csapataikat Spanyolországba.

A demokratikus világsajtó a február 4-iki eseményekben és Olaszország azon erőlködésében, hogy Angliával való tárgyalását megkezdje, a fasizmus megrendülését látja. Mindenesetre ha Anglia, Franciaország végleg szakítaná az eddigi határozatlan politikájukkal és nem csak szavakkal, hanem tettekkel is erélyesebb eszközökhöz nyúlnának, úgy a most adódott helyzetet előnyösen használhatná ki az általános béke, a kollektív biztonság és a demokrácia javára. Anglia konzervatív körei azonban nem ismerik fel, vagy nem akarják felismerni az újabb helyzetet és továbbra is kétoldalú tárgyalásokat folytatnak a tengely-szövetség államaival. Chamberlain, akinek az általános angol politikai érdeken túl még messzebbmenő érdekei vannak a Földközi-tenger, illetve a spanyolországi kérdések tekintetében, kész új politikai vizekre evezni, hogy Olaszországgal újra felvéve a tárgyalásokat, kompromisszumra jusson. Ezért nem jó szemmel nézi Eden ezen a téren folytatott tevékenységét, különösképen pedig erre vonatkozó „vakmerő“ kijelentéseit. A Chamberlain köré sorakozó angol konzervatívok között felmerült az a gondolat, hogy Edent külügyminiszteri hivatalában lord Halifax-szal helyettesítsék. A kutyabarát nemes lord előbbi politikai tevékenységét németországi útjával kapcsolatban

ismerte meg az európai közvélemény. A fasiszta körök örömmel üdvözlénék az angol politika ilyenirányú megváltoztatását.

A február 4-iki események közvetlen kihatásának tartják Románia belpolitikai helyzetének új alakulását. A kizárólag fasiszta támogatásra berendezett Goga-kormány, a belső bajokkal küzködő Németországtól magárahagyatva csúfos bukással múlt ki. Goga politikai szereplése amilyen váratlanul és hirtelen megjelent, úgy el is tűnt.

Az új román kormány a „Nemzeti Összefogás” kormánya.

Az új román kormánynak — amennyire az eddigiekből következtethetünk — nem lesz annyira sürgős szakítani az angol-francia barátsággal, mint elődjének volt.

Amint Hitler a Herrenklub urait utolsó hatalmi állásaikból kitette, bel- és külpolitikájában menteni igyekeznek, ami menthető. A belső válságot és Romániában szenvedett kudarcát újabb külpolitikai sikerrel próbálják helyreütni.

A náci politika immár klasszikus „hétvégi meglepetése” a berchtesgadeni Hitler-Schuschnigg találkozó volt. A Führer magához rendelte az osztrák kancellárt, hogy figyelmeztesse a július 11-iki egyezmény egynemely eddig még nem teljesített pontjára. Az osztrák-német szerződés egyik szakasza szerint ugyanis Ausztria magárvállalta, hogy a „nemzeti ellenzéknek” (vagyis a belföldi nácioknak) helyet biztosít a kormányban. Hitler erre a szakaszra figyelmeztette Schuschniggot és követelte tőle, hogy a belügyminiszteri tárcát Seiss-Inquart osztrák nácinak adja oda.

A berchtesgadeni eszmecsere során a két ország gazdasági viszonyának kérdése is felvetődött. Ugyanis február 28.-án jár le az osztrák-német kereskedelmi szerződés, amely az utolsó évben a III. Birodalom terhére 60 millió schilling passzívát tüntet fel. A náci növelni akarják ausztriai árú kivitelüket, ami éppenséggel nincs az osztrák nagyipar nyérére.

Schuschnigg nem mert ugyan erélyesen szembe szegülni a náci ultimátumnak, de számítva a nagyhatalmak Ausztria függetlensége érdekében való erélyes fellépésére, alkuval igyekezett a döntést elhalasztani. A demokratikus hatalmak azonban nem mutattak valami nagy kedvet, hogy Ausztriáért kiálljanak és az osztrák kancellár Rómához fordult segítségért. S itt újra meglepetés érte azokat a naiv demokratákat, akik abban reménykedtek, hogy a tengelypolitika éppen az osztrák kérdésen fog felborulni. Schuschnigg elutasításra talált Mussolininál.

A kutyaszorítóba került kancellár végül is kénytelen volt engedni a követelésnek. A kormány átalakítása megtörtént, Seiss-Inquart kapta meg a belügyi tárcát és az összes náci-foglyok amnesztiában részesültek. Ezzel Hitler február 20-iki beszédéhez hálás témát kapott. Mint minden évfordulón, most is újabb külpolitikai eredményről számolhat be.

Ausztriában tehát megindult a nácizmus előnyomulása. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Hitler végleg megvetette a lábát Bécsben. Csak azt jelenti, hogy a nyugati hatalmak teljesen tehetetleneknek bizonyultak a nemzetiszocializmus agresszív politikájával szemben. Schuschnigg kapitulálása kényszerpolitika s a Hazafias Front gyengeségét mutatja, de nem a munkásságét és a haladószellemű polgárságét, amely minden bizonnyal nem fog olyan símán belenyugodni abba, hogy a náci kényelmesen bevonuljanak hazájukba. Az osztrák munkásság tradicionális bátorsága és áldozatkészsége, mely mindannyiszor megmutatkozott, amikor a szabadságért és a szociális igazság nagy emberi eszméiért kellett síkra szállnia, ebben a kérdésben még nem mondta ki az utolsó szót. Ausztriában sem mindenki nacionálszocialista, ahogy azt Rosenbergék elképzelik. A munkásság tisztában van azzal, hogy mi vár rá az Anschluss esetén. Az osztrák katolikus közvéleményre sem hatottak az új események valami megnyugtatóan.

A munkásság egyébként az ország több helyén gyűléseket tartott, amelyeken késznek nyilatkozott Ausztria függetlenségét minden rendelkezésére álló eszközzel megvédeni. A legbiztatóbb ezekben a gyűlésekben az, hogy a munkásság pártkülönbőség nélkül, egységesen lépett fel a fenyegető veszedelemmel szemben.

* * *

Távolkeleten változatlanul folyik a harc. Kegyetlenül és véresen. Óriási veszteségeket követel a szabadságát védő Kinától, a hatalmas testű, de darabokra szagatott országtól, melynek hős fiai a rettenetes vérveszteség ellenére rendületlenül bíznak végső győzelmükben.

A japán csapatok nehéz helyzetbe kerültek Kína északi vidékein, ahol a 8. nemzeti forradalmár hadsereg operál és szervezi a népet a partizán-harcokra. Csaharban és Szuijuanban a partizán-csapatok úgy szaporodnak, mint eső után a gomba. Egyes japán csapattestek teljesen elszakadtak tápterületeiktől, úgy-hogy az élelmszert csak repülőgépeken kaphatják. Ahogy Pen Te Hua, a 8. hadsereg helyettes parancsnoka mondja: „a japán imperialisták Észak-kinával úgy jártak, mintha egy dinamitpatront nyeltek volna le, melynek előbb-utóbb fel kell robbannia.“

A Kinának nyújtandó segítség és Japán bojkottálása megszervezésére összejött konferencia befejezte Londonban tanácskozásait. 1000 kiküldött vett részt a tanácskozásokon. Az egyes bizottságok a következő határozatokat hozták: 1. Japán bojkottálása az egyes államok törvényeinek keretein belül. 2. Minden államban állandó bizottság alakuljon a bojkott megszervezésére. 3. Japánnak nem szabad hitelt nyújtani, ellenkezőleg Kinát kell segíteni. 4. Parlamentáris akcióval megnyerendők az egyes kormányok. 5. A szövetszervezetek bojkottálják Japánt. 6. Vezessenek be kiviteli tilalmat a petróleumra Japánnal szemben. 7. Egyes személyek is bojkottálják Japánt.

Hogy milyen hatása lehet a bojkottnak Japánra nézve, azt az alábbi számok mutatják. Japán nyersanyag tekintetében majdnem

teljesen behozatalra szorul. 1936-os adatok szerint vasércszükségletének 76, nyersvasának 30, rezének 41, alumíniumának 70, ólmának 92, ónjának 71, cinkjének 71, naftájának 92,6, gyapotjának 98, gyapjújának 95 százalékát, kaucsukját pedig 100 százalékban a külföldön szerezte be.

* * *

A tudomány és a munka legszebb győzelmét aratta a napokban 4 szovjettudós, az Északi Sark bátor kutatói. Papanin, Krenkel, Sirsov, Fjodorov tudósokat több mint kilenc hónapi fáradhatatlan munka után, a rájukbízott feladatok tökéletes elvégzése után e hó 19.-én a megmentésükre küldött Tajmyr és Murman jégtörő hajók a fedélzetükre vették. Valóságos diadalmenet az útjuk. Üdvözlő táviratokat fognak fel a hajó távirásza, újabb és újabb jelei a nép hálájának a sarkkutatókkal szemben. Tudják, hogy a tudomány minden egyes előre tett lépése a nagy tömegekért van, minden áldozat, mely a tudomány szolgálatában történik, az ország minden egyes polgárának érdekét szolgálja. Érthető tehát a nagy öröm és együttérzés, amellyel a szovjet nép tudósait hazavárja.

Szántó Árpád

FIGYELŐ

Mit kíván másfél millió magyar?

A romániai magyar földművesek, kisiparosok, székely alkalmazottak és munkások brassói nagygyűlésének határozata

A Romániában kavargó politikai események mindnagyobb megpróbáltatások elé állítják az ottélő magyar kisebbséget. Az anyaállamtól elszakadt magyarság életkörülményei állandóan rosszabbodnak anélkül, hogy az arra hivatott körök részéről bármi is történnék ennek megelőzésére, vagy elhárítására. Az utódállambeli magyarság lassan rájött arra, hogy sorsának megjavítását hazai segítségtől nem várhatja. Önerejére kell tehát támaszkodnia. Ha valamit el akar érni, csak saját szorgalmas és kitartó munkájával érheti el.

Hivatalos magyar részről nem is történhet semmi, hiszen a romániai pálfordulás a régvárt irányba történt. Ott is az a kurzus került fel, amely Magyarországon már két évtizede dolgozik a nép, az igazság és a humánus ellen. A horogkereszt-imádat meghozta a magáét. A fajgyűlölet győzedelmeskedett, a „nemzeti” eszme hitleri tort ül... A halálraitelt? a milliónyi kisebbség, minden szabadságakarásával, életkövetelésével...

A tengelypolitika újabb áldozata a hazai után, most a romániai dolgozók tömege. Nyilvánvaló, hogy a hazai reakciónak nagy szerepe van ebben. Mi sem gátolja azonban a „magyar” uralkodó